

Anteckningar efter dialogmöte nr 3 om kommande vattenskyddsområde och föreskrifter i Roma

Ett informations- och dialogmöte om kommande vattenskyddsområde och föreskrifter för Romas kommunala grundvattentäkter hölls i Grönt Centrums gymnastiksal tisdagen den 23 februari 2016. Ett 30-tal intresserade deltog. Merparten av deltagarna var markägare och lantbrukare. Även LRF Gotland deltog.

Länsstyrelsen i samarbete med Regionen driver ett projekt för att stärka dialogprocessen vid införande av nya vattenskyddsområden.

Följande tjänstemän deltog:

Ann-Sofi Lindskog, avdelningschef Teknikförvaltningen

Marcus Ax, enhetschef Teknikförvaltningen

Jonas Aav, avdelningschef Teknikförvaltningen

Niklas Ekstrand, Sweco

Marie Nygren, miljöskyddsinspektör, Samhällsbyggnadsförvaltningen

Per Lindgren, miljöskyddsinspektör Samhällsbyggnadsförvaltningen

Claudia Castillo, miljöskyddsinspektör Samhällsbyggnadsförvaltningen

Frida Eklund, Länsstyrelsen

Sven Sandström, Kebbe och Sandström AB, moderator

Efter det att Ann-Sofi Lindskog hälsat alla välkomna kommenterade Marcus Ax vad som hänt efter dialogmöte 2:

- Uppröjning har skett i Busarveområdet
- Filmning har skett av brunnar i Busarveområdet. Foderrör är utformade enligt dåtidens krav. Inga problem med läckage av ytvatten har kunnat konstateras. För att ytterligare säkerställa att inget läckage kan ske intill foderrör/skyddsror kommer brunnen att förses med en överbyggnad.
- Sammanställning av provtagning har redovisats på hemsidan.
- Beräkningar av skyddsområdenas storlek har granskats igen och lett till viss revidering.
- Konsekvensanalys har påbörjats.

Niklas Ekstrand, från Sweco, tog därefter vid för att berätta om bakgrund och underlag till beräkningar av vattenskyddsområdets storlek. Bl a berättade Niklas Ekstrand följande:

- Syftet med vattenskyddsområde är att skydda vattentäkterna under lång tid.
- Följande lagstiftning följs: Miljöbalken, Naturvårdsverkets allmänna råd om vattenskyddsområden (NFS 2003:16) och Naturvårdsverkets handbok om vattenskyddsområden (2010:5).
- Vattentäktszon ska ge närskydd, primärzon ska ge skydd motsvarande en rinntid på minst 100 dagar, sekundär zon ska ge skydd motsvarande en rinntid på minst 365 dagar och tertiär skyddszone (om sådan behövs) ska omfatta hela tillrinningsområdet.

- Utförda provpumpningar (Busarve 1977, Romakloster 2015) samt utredning rörande porositet (File Hajdar, 1977) och SGU:s kart och databas underlag har varit viktiga beräkningsunderlag.
- Vatten tas ur bergets sprickkvifär som har låg magasineringsförmåga och hög genomsläpplighet. Detta betyder att mycket vatten kan tas ut i en brunn men det finns inte så mycket vatten i bergets sprickor. Därför blir påverkansområdet stort.
- Provpumpning från 70-talet i Busarve visade på ett mycket stort influensområde och att avsänkningarna följer olika sprickriktningar.
- Grundvattenmagasinen är slutna, moränen på berget och förekommande ”täta” lager i berget verkar som lock, det blir en som en ”trycktank” (blir artesiskt vatten i vissa brunnar).
- Skillnad mellan nuvarande och tidigare beräkningar i Busarve är att nu har data använts från den ursprungliga undersökningen från 70-talet och inte det som stått i tillståndsansökan.
- Huvudsakliga syftet med en brunns foderrör är att hålla uppe hålet genom jordlagren, som finns ovan berg. Det är alltså egentligen inget ”skyddsror”.
- Inläckage av ytvatten vid brunnen, längs foderrör, kan förebyggas genom att se till att mark lutar från brunnen och/eller genom en överbyggnad av brunnen.
- Om foderrör skulle drivas ner länge ner i berg och tätas mot berget minskar brunns kapacitet.
- Ytvattenpåverkan sker ibland i Busarve. Detta har tidigare bedömts bero på förekomst av slukhål eller ytliga sprickor i kontakt med t.ex. ett ytvatten. Driftsmässigt har detta hanterats genom att justera uttaget i förhållande till grundvattennivåer och vattennivåer i kanalen väster om brunnarna i Busarve.
- Föreskrifter till ett vattenskyddsområde ska anpassas till aktuell plats och de risker som finns där.
- Föreskrifterna ska gälla för både nuvarande och potentiella kommande risker.
- Reglering kan ske genom anmälan, tillstånd eller förbud.
- Det är samma förslag till föreskrifter för bägge delområden (Roma Kloster och Busarve).
- När väl föreskrifterna tas kommer dessa att gälla under lång tid.
- Översiktlig genomgång gjordes av förslag till föreskrifter jämfört med Naturvårdsverkets allmänna rekommendationer. Det kunde konstateras att flertalet förslag till föreskrifter är mildare än rekommendationerna.
- Översiktlig genomgång gjordes av påbörjad konsekvensbedömning som har som mål att beskriva vilka krav som kan komma att ställas på olika grupper såsom lantbruk/skogsbruk, boende mm.

Efter genomgången vidtog diskussioner i grupper. Bl a följande framkom:

- Finns det möjlighet att flytta brunnar och vad kostar det?
Svar: En ledning mm till brunnar i Follingbo skulle kosta ca 20 miljoner kronor. Detta är inte möjligt att investera i nu. Nuvarande budget för VA-investeringar enligt VA-planen är 50 miljoner/år för hela Gotland.
- Frågor framkom om osäkerheter i beräkningar och särskilt kring den effektiva porositeten samt om det alls är nödvändigt med ett stort skyddsområde givet de osäkerheter som finns.
Svar: Sweco vill framhålla att den effektiva porositeten är osäker och hänvisar t.ex. till utredningen vid File Hajdar där variationen är i storleksordningen 0,1 % till 10 %, eller mer, och med de mest troliga värdena omkring 0,1 % till omkring 1 %. Därför har avgränsningen i

Busarve huvudsakligen baserats på vattenbalansberäkningar där underlag i form av beräkningar av grundvattenbildning finns, från utförda undersökningar. I efterhand har resultaten av vattenbalansberäkningarna kontrollerats genom att beräkna en motsvarande effektiv porositet som då bör visa rimliga värden.

Sweco håller med om att osäkerheter finns, men håller inte med om att detta motiverar till att inte ha något skyddsområde alls eller ett mycket litet skyddsområde. Riskerna för en vattentäkt ökar generellt ju närmare man är vattentäkten p.g.a. av bl.a. minskad rinntid, även i detta fall med en sprickakvifer i berg.

- Är det rimligt med riskklass 3 (högsta risken) för bekämpningsmedel med tanke på hur lite som har hittats och den teknikutveckling som har skett?
Svar: I och med att bekämpningsmedel har hittats i grundvattnet kan medlen spridas dit vilket kan ge en stor konsekvens, därav riskklass 3. Regionen ser över hur sannolikheten bedömts vid riskbedömningen för bekämpningsmedel. Förslag till föreskrift (tillstånd istället för förbud) visar på att hänsyn har tagits till de lokala förutsättningarna (t ex bra markförhållanden, faktiska fynd samt utveckling av teknik och medel).
- Avgränsning borde följa skiftesgränser.
Svar: Förslaget till skyddsområden är i nuläget en skiss. Översyn kommer att ske av detaljer avgränsningen, t.ex. delade gårdsplaner, skiften etc.
- Frågor om tillståndsplikt för bekämpningsmedelshandtering, spridning av växtnäringssämnen mm diskuterades med handläggare från samhällsbyggnadsförvaltningen.
- LRF anser att kort om tid getts för att granska reviderad ansökan och kommer därför att återkomma med synpunkter och frågor till Sweco.
- Hur informerade är politikerna?
Svar: En revidering pågår av VA-planen. I denna framgår vilka projekt det ska prioriteras emellan.

Avslutningsvis sades följande om vidare handläggning:

- Ytterligare synpunkter på ansökan bör lämnas inom 2 veckor (d v s senast den 9 mars).
- Därefter beaktas inkomna synpunkter och ansökan om vattenskyddsområde och föreskrifter färdigställs. Ansökan planeras att tas upp i TN i april 2016 för beslut om att påbörja samråd.
- Samråd sker i ca 6 veckor (ca fram till sommaren).
- Synpunkter kommer därefter att sammanställas i en samrådsredogörelse.

Noterat av Claudia Castillo